

В. Д. Чернадчук,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін
та фінансового права
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ БЛІХАР М. М. «ФІНАНСОВО-ПРАВОВА ПРИРОДА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ВІДНОСИН»¹

У сучасних умовах вагомого значення набуває вдосконалення фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності як сфери виникнення та розвитку інвестиційних відносин. Незважаючи на появу останнім часом монографічних досліджень з актуальних питань фінансового та інвестиційного права, теоретико-прикладні проблеми фінансово-правової природи інвестиційних відносин з урахуванням особливостей правового регулювання інвестиційної діяльності в бюджетних, податкових та контрольно-фінансових відносинах все ще залишаються поза увагою науковців. Також залишаються нез'ясованими питання правової природи інвестиційних фінансових право-відносин, потребує лінгвістично-правової уніфікації відповідна термінологія, викликають питання окремі наукові положення. Є низка й інших теоретичних та практичних проблем, зокрема потреба вдосконалення понятійного апарату фінансового та інвестиційного права, розроблення концепції реформування механізму фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності та вдосконалення на цій основі стратегічних напрямів розвитку інвестиційних відносин як одного з основних напрямів соціально-економічного розвитку держави. Тому, на нашу думку, підготовлене монографічне видання є своєчасним, актуальним і цікавим як із теоретичної, так і з практичної точок зору.

Об'єктивність та достовірність результатів монографічного дослідження забезпечується насамперед використанням усього методологічного арсеналу сучасної правової науки, філософських, загальнонаукових, спеціально-наукових та конкретно-наукових методів пізнання, зокрема таких, як діалектичний метод, системний, структурно-функціональний, формально-логічний та інші методи. Застосування цього методологічного інструментарію дозволило комплексно дослідити фінансово-правові аспекти інвестиційної діяльності як багатогранного правового явища з урахуванням особливостей правового регулювання інвестиційних відносин нормами фінансового права та надати авторські пропозиції щодо усунення прогалин і недоліків законодавства у цій сфері.

Системність і комплексність монографічного дослідження М. М. Бліхар підтверджує структура монографії, яка побудована таким чином, що теоретичні та практичні аспекти фінансово-правового регулювання інвестиційних відносин розглядаються поступово та логічно. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Власне, така структура дає змогу вивчати окреслене коло проблем як взаємопов'язані явища, що дозволяє найбільш повно їх охарактеризувати, проаналізувати та з'ясувати шляхи їх вирішення.

У розділі 1 «Фінансово-правова природа відносин, пов'язаних з інвестиційною діяльністю» автор слушно починає дослідження зі з'ясування сутності публічності як критерію, не залишаючи поза увагою і таке питання, як з'ясування змісту поняття балансу інтересів як мети правового регулювання інвестиційної діяльності. Застосовуючи у своєму дослідженні діяльнісний підхід, автор звертає увагу на наявність особливостей об'єкта та суб'єктного складу інвестиційної діяльності. Заслужовує на підтримку позиція науковця щодо визначення об'єкта інвестиційної діяльності із застосуванням феноменолого-комунікативного підходу та виокремлення загального, спеціального (видового) та первинного об'єктів інвестиційної діяльності. А ґрунтовний аналіз теорій об'єктів правовідносин, їх творче осмислення та трансформація в площину дослідження дозволив зробити цікавий із наукової точки зору висновок про наявність розмаїття форм об'єкта інвестиційної діяльності, характеризуючи у загальному вигляді цей об'єкт як «сукупність окремих ринків об'єктів реального і фінансового інвестування, а саме ринків прямих капітальних вкладень, об'єктів приватизації, нерухомості, інших об'єктів реального інвестування, фондового та грошового ринку». У цьому розділі не залишено поза увагою і питання особливостей суб'єктного складу інвестиційної діяльності та правових засад формування їх правосуб'єктності.

Другий розділ монографії присвячений актуальним питанням правового регулювання ін-

¹ Бліхар М. М. Фінансово-правова природа інвестиційних відносин : монографія / М. М. Бліхар. – Львів : Ліга-прес, 2017. – 792 с.

вестиційної діяльності у бюджетній сфері. Починаючи із загальних питань поняття та змісту інвестиційної бюджетної діяльності, визначення об'єктів, форм та напрямів бюджетного фінансування, особливостей суб'єктного складу цього сегменту інвестиційної діяльності, автор послідовно переходить до виявлення найбільш актуальних питань правового регулювання інвестиційної діяльності та визначення напрямів його вдосконалення. Вирішуючи завдання вдосконалення понятійного апарату, автор справедливо акцентує увагу на правовому та економічному змісті понять. Так, наприклад, пропонує власне визначення поняття бюджетних інвестицій як вкладень бюджетних коштів у відтворення основного капіталу з метою зростання державних (муніципальних) активів та реалізації державних (муніципальних) завдань, надає також власне визначення цього поняття як економічної категорії. Науковий та практичний інтерес становлять висновки до цього розділу.

У третьому розділі монографії, присвяченому питанням правового регулювання інвестиційної діяльності у податкових відносинах, представлено авторське бачення особливостей цих відносин та запропоновано інструменти стимулювання інвестиційної діяльності та залучення іноземних інвестицій, які є, на думку авторки, найбільш ефективними. Правове регулювання інвестиційної діяльності у податкових відносинах розуміється як система фінансово-правових, економічних, організаційно-правових та інформаційних заходів, що здійснюються на всіх рівнях уповноваженими державою органами та органами місцевого самоврядування за допомогою комплексу податкових інструментів для забезпечення можливості інвестування суб'єктами підприємницької діяльності в масштабах і термінах, які відповідають їх інтересам та інтересам розвитку всього суспільства. Викликають наукову зацікавленість виокремлені основні ознаки спеціальних податкових режимів системного характеру у сфері оподаткування інвестиційної діяльності. А з практичного погляду заслуговують на увагу запропоновані науковцем зміни і доповнення до податкового законодавства.

Цілком логічним і завершальним у цій складній проблематиці є четвертий розділ монографії, де розглядаються питання реалізації контрольної та охоронної функцій в інвестиційних фінансових відносинах. Починаючи зі з'ясування актуальних питань правового статусу органів фінансового контролю, авторка поступово переходить до розгляду форм та способів здійснення фінансового контролю, дослідження контрольних процедур, завершуючи питаннями юридичної відповідальності. Аналіз правового статусу органів фінансового контролю під час здійснення інвестиційної ді-

яльності, їхніх завдань, повноважень та функцій дозволив зробити висновок про необхідність прийняття кодифікованого нормативного акта, який дозволить підвищити рівень контрольної діяльності органів і загальної, і спеціальної компетенції, узгодити параметри взаємодії контрольних органів між собою і, зрештою, чітко визначить межі реалізації їхніх повноважень. Удосконалення методичних підходів до аудиту інвестиційної діяльності вимагає розроблення методичних рекомендацій з проведення контролю за інвестиційною діяльністю – від обґрунтування необхідності й економічної ефективності інвестиційного проекту до дотримання порядку його виконання та оцінювання соціально-економічного й суспільного ефекту. Розглядаючи інститут юридичної відповідальності як елемент механізму правового регулювання інвестиційних відносин, науковець пропонує авторське визначення поняття інвестиційного правопорушення, визначає особливості притягнення суб'єктів до відповідальності, пропонує напрями підвищення ефективності відповідальності тощо.

На нашу думку, можна стверджувати, що у процесі комплексного аналізу фінансово-правової природи інвестиційних відносин, проблем фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності та вироблення пропозицій щодо способів їх усунення запропоновано вирішення науково-прикладної проблеми – побудови концепції реформування механізму фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності та вдосконалення на цих засадах стратегічних напрямів розвитку інвестиційних відносин як одного з основних напрямів зміцнення соціально-економічного розвитку країни, що дозволило М. М. Бліхар зробити низку теоретико-методологічних і прикладних висновків щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності в Україні. Отримані автором висновки є свідченням досягнення поставленої мети та завдань дослідження для вирішення наукової проблеми теоретичного обґрунтування правової природи інвестиційних відносин. Про практичну цінність рецензованої монографії свідчить те, що пропозиції, викладені в ній, дозволяють удосконалити процес регулювання інвестиційної діяльності, попередити загрози, що можуть виникнути у сфері інвестиційної безпеки держави, інвестування, а поряд із цим і створюють основу для подальших досліджень із вказаної проблематики.

Виходячи з аналізу змісту рецензованої монографії М. М. Бліхар «Фінансово-правова природа інвестиційних відносин», можна вважати її корисною і цікавою з наукової та практичної точок зору для науковців, викладачів юридичних та економічних дисциплін, докторантів, аспірантів, студентів та всіх тих, хто цікавиться питаннями права та економіки.